

2020 augusztus 20-án ismét Szent Istvánra emlékezünk. Ilyenkor számos nézőpont szerint látják ezt a rendkívüli embert. Ha megengedik én most egy olyan emberre emlékeznék, aki mind életében mind pedig halálában elképesztő sikereket ért el. Jókor született jó helyre, ahogy azt mondani szokás, hiszen egy karizmatikus dinasztia, a turul nemzetség egyik tagjaként született erre a világra.

Képzeljük el ennek a dinasztiának a tagjait, az Árpádokat: az írások megőrizték hogy hatalmas emberek voltak és fejjel magasodnak a többi ember fölé. De nem csak fizikai adottságaikban, hanem szellemi képességeikben is kiemelkedtek az átlagemberek közül. Mindez már a sztyeppén megmutatkozott, ahol létrehozták a hétmagyar törzsszövetséget és megalapították a magyar nomádállamot. És éppen ennek a nomádállamnak lettek ők maguk a jelképei, a karizmatikus dinasztia, amelynek eredetét már ott, a sztyeppén a profán emberi léten túra, az isteni minőségbe helyezték. A felső világból, egy égi madártól a turultól eredeztették vérvonalukat. Ezáltal a magyar nomádállam kiemelkedett a hétköznapi ember létből és szakrális szempontból is biztosított volt. Értettek tehát hozzá, hogy hogyan kell egy államot létrehozni. Úgy is mondhatjuk, hogy az állam megteremtése „családi vonás” volt a turul dinasztiában.

Ám István műve azért különbözet elődeitől. Miben is? Hát abban, hogy egy olyan államot teremtett meg, amely az ingatag nomád államalakulatokkal szemben egy szilárd, ma is létező államot hozott létre.

Dehogyan is zajlott mindez? Az Úr megtestesülésének 997 évében ő veszi át apjától Gézától az uralkodást. Az újonnan megkoronázott király, aki eddig érvényes vallásos életet élt, hozzálát az új állam létrehozásához. De ő már nem a nomádok szakrális biztosítékait használja, hanem a keresztények Istenéhez és annak földi helytartójához a pápához fordult segítségért, hogy így kapja meg munkájához az isteni minőségű támogatást.

A nagyobb Szent István-legenda szerint „tetszett az isteni kegyelemnek, hogy a rombolás és tudatlanság fiaira a magát Isten teremtményének sem ismerő, durva és kósza népre a Pannónia földjén lakó magyarokra, az égből irgalommal lepillantson” és megtestesítette a királyt az új állam létrehozásában.

Persze, ma nem így látjuk, hogy a nomád életmódot folytató magyarok tudatlanok lettek volna, sőt éppen ellenkezőleg. Úgy gondoljuk hogy az előbb emlegetett tapasztalataik, képességeik alapján éppen ők voltak alkalmasak egy letelepedett monarchikus állam létrehozására is.

István tehát ősei államszervező tapasztalatainak és adottságainak tudatában olyan munkába kezd, amely párját ritkítja. Úgy lép fel, mint Krisztus bajnoka. Az a célja, hogy az új államot isteni minőségre emelje és ennek rendeli alá életét. Olyan elkötelezett volt a keresztény hit és vallás iránt, hogy fiához, Imréhez intézett *Intelmekben* is kifejtette: „Mivel királyi méltóságra csakis hívők és katolikus hittől áthatott személyek emelkedhetnek, ezért intelmeink között a szent hitet tesszük az első helyre.” A nagyobbik István-legenda elmondta azt is, hogy „egész lényével az isteni irgalom bőségének keresése felé fordult.” De mindezek mellett szervezőmunkát is végzett: templomokat, kolostorokat épít és a a vallás ellenségeit eltiporja. Létrehozza azt az egyházszerkezetet, amely még ma is létezik. Például az ő műve az esztergomi vagy a nyitrai püspökség, amely még ma is virágzik és még sokáig virágozni is fog.

Természetesen az egyházszerkezet és vallási élet kiépítésével párhuzamosan zajlottak profán, tehát világi hatalmi szerkezet, a monarchikus királyság építése is. Katonai akciókkal megszervezte riválisai területeit és hogy megszerzett területeket egyben tudja tartani és megfelelően tudja azokat működtetni, törvényeket is kellett hoznia. Két törvénykönyvét is ismerjük, amelyben az állam arra a korra hitetlenül toleráns.

A hatalomgyakorlás magasabb szintű megszerzéséért létrehozta a megyerendszert, akkori

szóval várispánságokat, amely a modern - az akkori étteremben modern- állam alapja lett. Az általa meghódított területek egy-egy várbirtoka uralma alá helyezte. A várbirtokot az ispán igazgatta, egyetértésen a már emlegetett egyházi szervezetekkel, püspökségekkel, kolostorokkal, templomokkal. És itt ismét ki kell emelnem, hogy a megyerendszere egy kisebb nagyobb eltérésekkel ugyan, de még ma is fennáll.

Munkáját rendkívül nagy siker kísérte, hiszen az általa létrehozott monarchikus állam - a Magyar Királyság - Európa egyik nagyhatalma lett és uralkodója kortársai részéről rendkívül elismerésben részesült. Hogy Istvánt az kortársak kedvezőbb értékelése alapján mekkora tisztelet övezte Nyugatom, arról a kisebbik István-legenda így szól: "Nevének már az egész világon híre kelt, s az ajkáról elhangzó ítéleteket is dicsérőleg emlegették mindenütt."

Itt szükséges megjegyezni, hogy ebben a régióban már korábban létrejött több államkezdemény, de egyik sem érte el azt a fejlett szervezeti formát, amelyet István állama. Annak ellenére, hogy ezek közül az államkezdemények közül egyeseket birodalom névvel illetnek.

István 1038-ban bekövetkezett halála után számos kortársa ismerte el emberi nagyságát, rendkívüli egyéniségét.

Az itáliai születésű, de Franciaországban működő Fulert püspök őt, mint „a Legtöbb Király újonnan örökbe fogadott és dicsőséges sarját” említette. A burgund Kopasz (Glaber) Rodulf arról számolt be, hogy Istvánt „méltán tekintették a legkeresztényebbnek”, az uralkodók között. A német Reichenau Hermann szerint István „országá érdekében igen jámbor emberként fáradozott.”

1083-ban pedig bekövetkezett az az elképesztő siker, amit egy ember halála után elérhet: szentté avatták. Addigra olyan tisztelet övezte, hogy legendák fűződnek a nevéhez - a már emlegetett kisebbik és nagyobbik Szent István-legenda. Az általa létrehozott társadalmi osztály- a honfoglalóktól származtatott várjobbágyság - is tőle eredeztette a szabad társadalmi helyzetét. És itt kell megjegyezni, hogy feltehetőleg ebben rejlik a Királyfia kifejezés is, mert a várjobbágyságok a Szent Király szabadjainak, fiainak, jobbágyságainak is nevezték magukat, ami számos faluvben megmaradt. A Kárpát-medencében hozzávetőleg mintegy 200 olyan helynevet ismerünk, amely Szent Istvánhoz köthető.

A királyfi kifejezés is mutatja, hogy István műve halála után már önálló életet élt. A király személye részese lett a magyar kultúrtörténetnek. Az előbb emlegetett településneveken kívül számos település templomának védőszentje Szent István. De még több olyan templom van, amelynek ugyan nem ez a titulusa, mégis a szent király szerepel a freskókon, a képeken vagy a szobrokon.

Külön kell szólnunk Istvánról, mint a nemzet szimbólumáról. Augusztus 20 szentté avatásának napja nemzeti ünneppé vált, a koronázási ékszerei és a szent István ereklyék pedig ugyancsak nemzeti szimbólumok. Érdekes, hogy augusztus 20-át Mária Terézia nevezte ki hivatalos nemzeti ünneppé, de persze augusztus 20-a egyházi (elsősorban katolikus) tisztelete már a szentté avatás óta tart. A reformátusok számára István nemzeti panteonunk legnagyobb alakja, mint egy olyan ember, aki sokat tett az akkor még egységes kereszténység magyarországi elterjesztéséért.

A trianoni tragédia pedig a szétszóródott magyarság közös nemzeti alakjává emeli Szent István személyét. Műve alkalmas arra, hogy egy szellemi katedrálisként magasodjon az egyes országokban szakadt nemzetrészek fölött. E szellemi katedrális egy-egy téglája, köve vagyunk mindannyian, akik itt vagyunk és csak itt tőlünk függ, hogy meddig áll és sugárzik ez az építmény. István alakja része lett az irodalomnak és a zenének is. Hadd álljon itt annak antifónának, gregorián éneknek szövege, amely az 1083-as szentté avatásra készült. A latin verset a 14. században fordították magyarra és jól jelképezi azt a szent istváni szellemi szálát, amely évszázadokon ível át. Ez az ének a 11. században született a 14. században lefordították, tehát még használták és ma a 21. században itt Királyfiakarcsán elhangzik:

Idvez légy, boldog szent István kerál
te neepednek nemes remeenysége.
Idez légy, mü megteereesünknek
byzon doctora és apostola.
Idvezlégy minden szentségnek
És igazságnak fényes tüköre.

Te miattad hüttönk Krisztus Jézusban!
Te miattad üdvözülnk es Krisztusban!
Kérünk, imádj ez te népedért!
Imádj egyházi szolgálókért es!
Hogy egy ellenség se legyen,
ragadozó, ez te néped között!
Ámen

Elhangzott Királyfiakarcsán, 2020. augusztus 20-án